

לקראת עשרה בטבת

הלבנה הלא מסוידת שלנו

עשרה בטבת הוא אחד מארבעה ימי תענית יהודיים לזכר חורבן בית המקדש.

יום זה חל בתאריך העברי שבו בשנת 588 לפנה"ס, החל המצור של נבוכדנצר מלך בבל על ירושלים. המצור הסתיים כעבור שנה וחצי בחורבן ממלכת יהודה, חורבן העיר ירושלים וחורבן בית המקדש הראשון.

מאז שנת 1950, יום זה מצוין במדינת ישראל גם כיום **הקדיש הכללי** לזכר חללי השואה שיום מותם לא נודע. ([ויקיפדיה](#))

מטרות

- לעמוד על משמעותו של עשרה בטבת כיום הקדיש הכללי.
- לדון בחשיבותו של זיכרון משותף לחיזוק תחושת הערבות ההדדית בחברה הישראלית.

מהלך הפעילות

עשרה בטבת

- מה ידוע לכם על התאריך עשרה בטבת?
- צפו בסרטון עשרה בטבת (2:30 דקות). מה חידש לכם הסרטון?
- לדעתכם, מדוע קבעה הרבנות הראשית יום זה כיום קדיש כללי לנרצחים בשואה?
- מה הקשר בין האבלות על חורבן הבית לזיכרון השואה?

הפעילות נקראת "הלבנה הלא מסוידת שלנו". המנחה יקרא את הקטע הבא:

חכמים תקנו כמה תקנות שנועדו להזכיר לנו את חורבן בית המקדש. חלק מהתקנות קשורות לזמנים שבהם אדם שמח מאוד. זאת משום שדווקא בשעה שאדם מצליח להגיע להישג שנותן לו סיפוק, דווקא אז עליו לזכור שהשמחה עדיין אינה שלימה הואיל ובית המקדש חרב.

לכן תקנו חכמים שבשעה שאדם בונה את ביתו, בשלב האחרון של הסיווד, רגע לפני שהוא מסיים את בניית ביתו הפרטי – באותה שעה עליו לזכור שהבית הכללי, בית המקדש, עדיין חרב. כזכר לחורבן עליו להשאיר בביתו מקום של אמה על אמה לא מסויד. באמצעות תקנה זו, לימדו אותנו חכמים שביתו הפרטי של אדם אינו יכול להיות מושלם לגמרי כל זמן שבית המקדש אינו בנוי. לכן צריך להשאיר שטח של אמה על אמה לא מסויד. אמה היא בערך חצי מטר, ואם כן, למעשה, יש להשאיר שטח של חצי מטר על חצי מטר לא מסויד. (על פי: אתר ישיבה)

- לדעתכם, מדוע מצאו חז"ל לנכון לקבוע הלכה לשימור זכר החורבן? האם הרצון לשמר את זכר החורבן רלוונטי לימינו? נמקו.

מה נזכור וכיצד

המנחה יבקש מכל אחד מהמשתתפים לציין שלושה אירועים היסטוריים לאומיים שחשוב לדעתו לזכור ולהנציח. המנחה יאסוף את תשובות המשתתפים ויכתוב אותן על הלוח.

- אילו אירועים חזרו אצל מרבית המשתתפים? לדעתכם, מדוע נבחרו אירועים אלה?
- מה המשותף לאירועים שחזרו אצל משתתפים רבים, בניגוד לכאלה שלא?
- לדעתכם, מה הופך אירוע לכזה שראוי להפוך לחלק מהזיכרון הלאומי?
- האם אירועים אלו מצוינים בלוח השנה? כיצד?
- הציעו דרכים לעיצוב זיכרון אירועים.

שתי גישות בעיצוב זיכרון

חלוקת שני קטעי קריאה (נספח).

דיון

- מהו המסר שעולה מכל אחד משני הקטעים?
- עם איזו מהגישות אתם מזדהים? הסבירו.
- אילו מחירים ואילו רווחים נובעים מכל אחת מהעמדות?
- מה החשיבות שביצירת זיכרון משותף לקבוצה – משפחה, קהילה, מדינה ואומה?
- האם אנחנו רוצים "שכולם יזכרו, כדי שאוכל לנוח" או שהזיכרון מחייב אותנו לעשייה? פרטו?
- מה הקשר בין זיכרון לאומי קולקטיבי לתחושה של ערבות הדדית?

שהר הזיכרון יזכור במקומי / יהודה עמיחי

שהר הזיכרון יזכור במקומי,

זה תפקידו. שהגן לזכר יזכור,

שהרחוב על שם יזכור,

שהבניין הידוע יזכור,

שבית התפילה על שם אלוהים יזכור,

שספר התורה המתגלגל יזכור...

שחיית השדה ועוף השמים יאכלו ויזכרו,

שכולם יזכרו. כדי שאוכל לנוח.

דברי הרב ליכטנשטיין לפרשת וארא

אומות העולם קובעות ימי זיכרון לנצחונות והצלחות, ואילו כשלונות מנסות הן להשכיח. לכנסת ישראל (ביטוי שמשמעותו עם ישראל) אופי אחר – אין לה זיכרון סלקטיבי; היא מחדירה לתודעה לא רק את הזוהר והשגשוג אלא גם תקופות חורבן. זיכרון העבר על הטוב והמר שבו הוא חלק מהווייתנו וחוויתנו. ימי הצומות הם ימים שבהם כנסת ישראל מתייחדת עם צרותיה ותלאותיה. יש ערך מסוים בזיכרון זה כשלעצמו – להתייחד עם העבר, לעמוד על מורכבות קיומנו ולראות את הרצף עבר-הווה-עתיד. (מתוך: אתר ישיבת הר עציון, דף קשר מספר